

DOI 10.36074/logos-31.03.2023.44

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

ORCID ID: 0000-0003-4077-2155

Юліус Матульчік

доктор філософських наук, доцент,
катедра педагогіки та андрагогіки філософського факультету
університет Коменського в Братиславі

ORCID ID: 0000-0002-5674-9286

Любослава Сейчова

доктор філософії в галузі педагогіки (PhD), професор,
катедра педагогіки та андрагогіки філософського факультету
університет Коменського в Братиславі

ORCID ID: 0000-0002-6812-1154

Олена Волярська

доктор педагогічних наук, доцент
катедра педагогіки та андрагогіки філософського факультету
університет Коменського в Братиславі

СЛОВАЧЧИНА

У європейській педагогічній науці і практиці вивчення проблем медичної грамотності дорослого населення, проведення наукових досліджень щодо виокремлення тенденцій підвищення цієї грамотності дорослих є достатньо новими. Дослідження рівнів медичної грамотності дорослого населення проведено у багатьох європейських країнах у зв'язку з потребою в активізації політики держав щодо підвищення медичної грамотності різних категорій дорослого населення.

Мета статті – узагальнення результатів досліджень показників, рівнів медичної грамотності дорослого населення у європейських країнах.

Відзначимо, що європейські дослідники характеризують медичну грамотність дорослих як: здатність людини приймати рішення у повсякденному житті, які позитивно впливають на здоров'я та відповідні дії та як базові знання та навички, що пов'язані зі здоров'ям [4]; можливість застосування власних знань і використання навичок для практичних дій, активності на шляху збереження і укріплення власного здоров'я і здоров'я від рівня родини, громади до вирішення проблем громадського здоров'я на державному рівні [3]; можливість дозволити дорослим формувати існуючий простір для прийняття рішень і дій таким чином, щоб покращити власне здоров'я і здоров'я громади [2].

Медична грамотність вважається передумовою поведінки людини, яка сприяє збереженню здоров'я. Різні аспекти грамотності щодо здоров'я дозволяють людям використовувати наявний у них простір для прийняття рішень і дій таким чином, щоб покращити власне здоров'я, а також здоров'я своєї громади і суспільства в цілому.

В освітній теорії і практиці провідні австрійські та німецькі експерти приділяють значну увагу визначенню взаємозв'язку між грамотністю в галузі здоров'я, компетентністю в галузі здоров'я та поведінкою особистості щодо здоров'я. Дослідники також характеризують відмінності між медичною освітою, яка більше стосується періоду дитинства, та освітою для здоров'я, де звертають увагу на неформальну освіту та неформальне навчання дорослих.

Європейське дослідження з медичної грамотності (HLS-EU) проводилося у 2011 р. у восьми європейських країнах: Австрія, Болгарія, Німеччина (Північний Рейн-Вестфалія), Греція, Ірландія, Нідерландах, Польщі та Іспанії. У кожній країні було опитано випадкову вибірку з приблизно 1000 громадян ЄС віком від 15 років і старше, в результаті чого загальна вибірка склала приблизно 8000 респондентів, збір даних проводився методом особистого інтерв'ю за допомогою стандартизованої анкети [1].

У Словацькій республіці впродовж 2022-2023 років проводилося наукове дослідження за проєктом VEGA Міністерства освіти, науки, досліджень і спорту Словацької Республіки № 1/0293/21 «Освіта для здоров'я дорослого населення» (2022–2023) представниками кафедри педагогіки та андрагогіки філософського факультету Університету Коменського в Братиславі. Оцінка рівнів медичної грамотності дорослих у Словаччині має стати підґрунтям для розробки та реалізації просвітницьких заходів з підтримки й покращення здоров'я громадян.

Узагальнення досліджень репрезентовано в європейському компаративному звіті про медичну грамотність у восьми країнах-членах Європейського Союзу. Проведене у дослідження показало, що майже половина всіх респондентів мала недостатній рівень медичної грамотності, який корелює із труднощами в розумінні інформації про здоров'я, наявністю обмежених знань про захворювання і способи лікування хвороби.

Європейське дослідження з медичної грамотності підтверджує соціальний градієнт освіти, показуючи, що рівень медичної грамотності значно вищий серед людей з вищою освітою у всіх країнах-учасницях, але цей показник дещо відрізняється між країнами. Освіта значною мірою пов'язана з медичною грамотністю ($r=0.24$) [1, с. 51]. Також цікавими є результати дослідження впливу гендеру і віку на медичну грамотність респондентів. Найвищий вплив гендеру ($r=1$) було виявлено у Нідерландах, де загальна тенденція що жінки, як правило, мають дещо вищий рівень медичної грамотності, ніж чоловіки ($r=0.05$). Вік є сильнішим предиктором медичної грамотності. Старші групи населення, як правило, мають нижчий рівень медичної грамотності [1, с. 50]. Доведено, що люди з обмеженою медичною грамотністю найчастіше мають нижчий рівень освіти, є старшого віку, є мігрантами та залежать від різних різних форм державних трансфертних виплат. Не завжди можна встановити наскільки обмежена загальна медична грамотність впливає на здоров'я дорослих. Це питання залишається дискусійним.

Позитивно оцінюючи досвід європейських країн з вивчення рівнів медичної грамотності населення можна виокремити ідеї та рекомендації щодо його впровадження у сферу роботи з дорослими: 1) визнання неформальної та інформальної освіти дорослих обов'язковим елементом системи підвищення медичної грамотності різних категорій дорослого населення; 2) сприяння подальшій варіативності освітніх можливостей дорослої людини з метою збереження її власного здоров'я; 3) виникла потреба у лікарях і медичних працівниках нового типу, які можуть спрямовувати і мотивувати дорослих до збереження і підтримки здоров'я. Такі фахівці потрібні в місцевих громадах, в усіх медичних закладах й установах.

Для підвищення рівня медичної грамотності дорослого населення потрібний підхід, заснований на принципі участі всього суспільства: заклади, установи, наявні інституції та суб'єкти мають об'єднати свої зусилля з метою підвищення рівня медичної грамотності окремих громадян і громад, та створити

умови для розвитку активності з підтримки здоров'я і благополуччя. Встановлення рівнів медичної грамотності дорослих допомагає розробляти заходи з покращення здоров'я громадян під час масштабних негативних суспільних подій.

У перспективі вважаємо за необхідне дослідити практику регулярних опитувань різних категорій дорослого населення за методологією, що надаватиме можливість порівняння результатів як у динаміці, так і між різними регіонами. Це дозволить стати інструментом оцінювання медичної грамотності та підґрунтям розробки заходів із підвищення її рівня.

Список використаних джерел:

- [1] HLS-EU Consortium (2012): Comparative report of health literacy in eight eu member states. The european health literacy survey HLS-EU. <http://www.health-literacy.eu>
 - [2] Kickbusch I., & Maag D. (2008). Health Literacy, in: International Encyclopedia of Public Health, First Edition, Academic Press, vol. 3, 204-211.
 - [3] Ryngach N. O. (2019). Awareness of population about risk factors as an aspect of health literacy in Ukraine. Demography and Social Economy, 1 (35), 41-52. <https://doi.org/10.15407/dse2019.01.041>
 - [4] Rudinger G., Soellner R., & Lenartz N. (2014). Gesundheitskompetenz: Modellbildung und empirische Modellprüfung einer Schlüsselqualifikation für gesundes Leben. DIE Zeitschrift für Erwachsenenbildung, 2, 29-32. <https://doi.org/10.3278/DIE1402W029>
-